

Työ ja turva -osasto

11.5.2020

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen
00102 EDUSKUNTA

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä

SAK kiittää lausuntopyynnöstä koskien hallituksen esitystä ravintola-alan tukitoimiksi. On perusteltua korvata pandemiatilanteen ja sen myötä säädettyjen rajoitusten aiheuttamat vaikeudet ravitsemisyriyten toiminnalle. Elinkelpoisten yritysten toiminnan samoin kuin työpaikkojen ja toimeentulon jatkuvuuden turvaaminen ovat kiireellisiä ja kannatettavia tavoitteita.

Yleistä

Ravintola-alan työttömyys on kasvanut hälyttävän nopeasti. Alan työllisyydelle ovat tyypillisiä osa-aikaiset ja nollatuntipohjaiset työsuhteet, mikä altistaa jo valmiiksi alan työntekijät vaikeaan asemaan toimeentulon säilyttämiseksi.

Business Finlandilta haetuissa kehitysrahoituspäätöksissä ravitsemusalalle myönnettyjen tukien määrä on verrattavissa vähittäiskaupan alan saamiin tukiin. Ravitsemusalalle haetuista tuista kuitenkin suurempi osa on saanut kielteisen päätöksen toiminnan kehittämistä varten haettavaan rahoitukseen kuin muilla yleisimmillä tukea hakeneilla toimialoilla.

Kriisin syvyys huomioiden vain liiketoiminnan kehittämiseen tarkoitettu tuki ei ole toimiva ratkaisu ravitsemisyriyten kohtaamiin vaikeuksiin. Toiminnan sulkeminen tai sopeuttaminen yksinomaan noutopalveluksi vähentää yrityksen liikevaihtoa tavalla, joka edellyttää suoraan operatiiviseen toimintaan tarkoitettua tukea. Vaikka hallitus on muuttamassa Business Finlandin ja ELY-keskusten tukikriteerejä mahdollistamaan osin yritysten kiinteiden kulujen kompensoinnin, ravitsemisalan välitön tuen tarve edellyttää nopeaa ja täsmällistä kriisitukea liiketoiminnan juoksevien kulujen kattamiseen.

Esitetyt tukitoimet ja SAK:n kannanotot

Esityksen tavoitteiden mukaisesti tuen tulee olla hallinnollisesti vähärasitteinen, kohdella eri yrityksiä tasapuolisesti ja auttaa työllistämään henkilöstöä uudelleenikäynnistymisvaiheessa myös akuutin likviditeettikriisin hoitoa pidemmällä tähtäimellä. SAK katsoo, että tukiesityksen tavoitteiden periaatteet on laadittu kestäväällä ja hyvän hallinnon periaatteita toteuttavalla tavalla.

11.5.2020

Esitetyssä tukimenettelyssä tuki jaetaan uudelleentyöllistämisen tukeen ja kustannusten kohtuulliseen hyvitykseen toiminnan rajoitusajalta. Molempia tukimuotoja koskevat hakemukset tulisi toimittaa KEHA-keskukselle 31.8.2020 mennessä ja tukia voisi hakemusten käsittelyn nopeuttamiseksi hakea vain yhteen kertaan.

Uudelleentyöllistämisen tuki tarkoittaisi 1000 euron tukea jokaista sellaista työntekijää kohti, jonka palkkakertymä yrityksestä on vähintään 2500 euroa rajoitusten päättymistä seuraavan kolmen kuukauden ajalta. Henkilöstön enimmäismäärä, jonka perusteella tukea maksettaisiin, määräytyisi helmikuun 2020 kokoajaisten työntekijöiden määrän mukaisesti jaettuna luvulla 2500, jonka on arvioitu olevan alan keskimääräinen kuukausipalkka. Yritys ei voisi saada uudelleentyöllistämisen tukea sellaisesta työntekijästä, jonka palkkakustannuksiin yritys saa muuta julkista tukea, kuten esimerkiksi julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain tarkoittamaa palkkatukea. Myös eräät muuten määritellyt tuet, jotka on myönnetty kehittämistoimiin tai palkkakustannuksiin, estäisivät uudelleentyöllistämistuen maksun tai pienentäisivät sen määrää.

SAK pitää vaadittua palkanmaksutasoa, 2500 euroa kolmessa kuukaudessa, niin alhaisena, että se voi ohjata yrityksiä jatkamaan osittaisia lomautuksia tai tekemään korvausrekrytoinnit osa-aikaisina.

Kustannusten kohtuullinen hyvitys valtioneuvoston säätämän toiminnan rajoituksen ajalta olisi 15 prosenttia tammi-helmikuun keskimääräisen liikevaihdon ja koronan vuoksi laskeneen liikevaihdon suhteesta, mikäli tammi-helmikuun keskimyynti on enintään miljoona euroa. Suurempaa kuukausiliikevaihtoa tekeville yrityksille myönnetty tuki lasketaan viiden prosentin mukaan. Hyvityksen enimmäismäärä rajataan 500 000 euroon ja hyvityksen määrästä vähennettäisiin Business Finlandilta tai ELY-keskuksilta koronaepidemian vuoksi saadut tuet.

SAK katsoo, että tuen määräytyminen liikevaihdon perusteella on toimiva ratkaisu tilanteessa, jossa toteutuneiden kiinteiden kustannusten arviointi ja raportointi todennäköisesti viivästyttäisi tukipäätöksiä. Liikevaihdon vertailulukua valittaessa SAK korostaa ravitsemisyriyten toiminnan sesonkiluonteisuutta ja pitää parempana vertailukohtana edellisen vuoden huhti-toukokuun liikevaihtoa alkuvuoden 2020 tammi-helmikuun sijaan. Se edellyttäisi hallituksen esitystä korkeampaa tukea, jota tulisi mahdollisuuksien mukaan harkita.

Esityksessä ei ehdoteta tukea henkilöstöravintoloille, sillä niiden toimintaa ei ole julkisen vallan poikkeustoimin rajoitettu. Tosiasiassa henkilöstöravintoloiden toimintaedellytykset ovat heikentyneet

11.5.2020

vähäisemmän käyttöasteen myötä. SAK ehdottaa, että uudelleen työllistämisen tukea harkitaan suunnattavaksi myös henkilöstöravintoloille.

Esityksen vaikutukset valtiontalouteen ja toimenpiteiden valvonta

Esitetyssä laajuudessa tukipaketti lisäisi valtiontalouden kustannuksia 123 miljoonaa euroa olettaen tuen jakautumisen kahdelle täydelle kuukaudelle huhti-toukokuussa 2020. Keskimääräisen uudelleentyöllistämisen tuen arvioidaan olevan 4000 euroa yritystä kohden ja aiheuttavan valtiolle 40 miljoonan euron menolisäyksen. Koska tuki voidaan myöntää yritykselle ennen palkanmaksua, palkkatuen edellytysten toteutumista on tärkeää seurata Verohallinnolta saatavien palkkatietojen avulla satunnaisotantaan perustuen.

Suomen ravitsemisyriyten koko ja toimintamuodot huomioiden esityksessä arvioidaan keskimääräisen kustannusten hyvityksen suuruudeksi 8000 euroa kahdessa kuukaudessa yritystä kohden olettaen 75 % liikevaihdon lasku. Alan yrityksistä yli $\frac{3}{4}$ on pieniä, 0-4 henkeä työllistäviä yrityksiä, joiden keskimääräinen hyvitys olisi noin 3000 euroa. Valtiontalouden kustannuksia hyvitys lisäisi 83 miljoonaa euroa. Kustannusten hyvitysten perusteella maksettua tukea valvottaisiin Verohallinnolta saatavien alv-ilmoitusten mukaisten liikevaihtotietojen perusteella.

Esityksen edellyttämät poikkeamat salassa pidettävien vero- ja palkkatietojen luovuttamisesta Verohallinnolta KEHA-keskukselle ovat hyväksyttäviä tukien asianmukaisen valvonnan toteuttamiseksi, kun ne toteutetaan tietoturvalisella tavalla.

Alan työntekijä- ja työnantajajärjestöt ovat aiemmin esittäneet alalle korkeampaa 350 miljoonan euron tukea. Ottaen huomioon ravintola-alan merkityksen työllistäjänä sekä palvelujen tuottajana tuen kokonaismäärää tulisi mahdollisuuksien mukaan nostaa samalla huomioiden myös muiden välttämätöntä tukea tarvitsevien toimialojen tarve. On tärkeää pyrkiä nopeuttamaan lomautettujen, irtisanottujen tai muulla tavalla kriisissä työnsä menettäneiden työntekijöiden palaamista työhön koronakriisin irtautumisvaiheessa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Hannu Jouhki
johtaja

11.5.2020

Liite

Jakelu: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Tiedoksi

11.5.2020